

Қуаналиева Г.А.
Урисбаева А.А.

**ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚТАҒЫ
СЕБЕПТІ БАЙЛАНЫС
МӘСЕЛЕЛЕРІ**

Алматы - 2017

ӘОЖ 343
КБЖ 67.7
Қ 72

Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті заң факультетінің
Ғылыми кеңесімен ұсынылған
(№10 хаттама 27 сәуір 2017 жыл)

Рецензенттер:

Ағыбаев Арықбай Нұсіпәліұлы
заң ғылымдарының докторы, профессор.

Алауханов Есберген Оразұлы
заң ғылымдарының докторы, профессор.

Калкаева Несібелі Бакытовна
заң ғылымдарының кандидаты

Қ 72 Қуаналиева Г. А., Урисбаева А.А.
Қылмыстық құқықтағы себепті байланыс мәселелері:
Монография. - Алматы, 2017. - 142 бет.

ISBN 978-601-7450-07-6

Монография қылмыстық құқықтағы себепті байланыстың өзекті мәселелерін жан-жақты қырдан, қазіргі қолданыстағы қылмыстық заңнамаға сәйкес зерттеуге арналған. Зерттеу жұмысында қылмыстық жауаптылықтың негізі мен қылмыс құрамының бөліктері, қылмыстық құқықтағы себепті байланыстың ұғымы мен түрлері зерттелген. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының қылмыстық құқығы бойынша себепті байланысты анықтаудағы әртүрлі теориялар мен көзқарастарға талдау және қылмыстық құқық институттарындағы себепті байланыстың арақатынасы мен ерекшеліктері айшықталған.

Кітап жоғары оқу орындарының заң факультеттерінің студенттеріне, магистранттарына, докторанттары мен оқытушы құрамдарына, сонымен қатар құқық қорғау органдары қызметкерлеріне пайдалануға септігін тигізеді.

ӘОЖ 343
КБЖ 67.7

ISBN 978-601-7450-07-6 ©Қуаналиева Г. А.,
Урисбаева А. А., 2017

КІРІСПЕ

Еліміздің тәуелсіз мемлекет болып жарияланғанына жиырма бес жылдың белесі болды. Осы жылдардың ішінде еліміз әлем сахынасы төрінде беделді орынға ие болып, көптеген жетістіктерге қол жеткізгені мәлім. Бұл жетістіктердің бірі адам құқығы мен бостандықтарын бірінші орынға қойып, оларды мемлекет тарапынан қорғауға алуға қатысты. Оған дәлел, 1995 жылы 30 тамызда бүкілхалықтық референдум арқылы қабылданған Ата заңымыздың 1 бабында: "Қазақстан Республикасы өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлуеметтік мемлекет ретінде орнықтырады; оның ең қымбат қазынасы – адам және адамның өмірі, құқықтары мен бостандықтары" делінген [1].

31 қаңтар 2017 жылғы Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың "Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қаблеттілік" атты Қазақстан халқына жолдауында: "Біз жеке меншікті қорғауға, құқық үстемдігіне және баршаның заң алдында теңдігін қамтамасыз етуге бағытталған реформалар жүргізудеміз. Бұл жұмысты жалғастыру керек.

Сот жүйесіне деген сенімнің артуына қол жеткізу қажет. Судьялардың жұмысына заңнан тыс кез келген ықпалды жою маңызды" деп белгіленген [2]. Ал құқық үстемдігін алға тартып, құқық қорғау қызметіндегі қылмыстық құқық бұзушылықтарды тергеп-тексеру кезінде себепті байланыстың дұрыс анықталуы, және кейін соттың әділ үкім шығаруына негіз болатыны сөзсіз. Қазіргі ахуал, оның ішінде қылмыстық құқық бұзушылықтың өрістеу деңгейі, адам құқығы мен бостандығының көп жағдайда тиісті түрде қорғала бермейтіні қатты алаңдатады.

Қазақстан Республикасындағы қылмыстық құқық бұзушылықтың көрсеткіші де күрделі жағдайда қалып отыр. Республика бойынша соңғы он жыл ішінде (2007-2016 ж.) тіркелген жалпы қылмыстық құқық бұзушылық саны төмендегідей: 2007 жыл - 130090, 2008 жыл - 127478, 2009 жыл - 121667, 2010 жыл - 131896, 2011 жыл - 206801, 2012 жыл - 287681, 2013 жыл - 359844, 2014 жыл - 341291, 2015 жыл - 386714, 2016 жылдың - 361689. Соның ішінде Алматы қаласы бойынша тіркелген қылмыстық құқық бұзушылықтың көрінісі келесідей: 2007 жыл - 15244, 2008 жыл - 14830, 2009 жыл - 12694, 2010 жыл - 19002, 2011 жыл - 29695, 2012 жыл - 52022, 2013 жыл - 55482, 2014 жыл - 61391, 2015 жыл - 73507, 2016 - 28753 [3].

Оның ішінде қылмыстық құқық бұзушылық дәрежесінің аса көп өсуі 2013-2016 жылдар аралығына келіп, күрт өзгеріп өсуі байқалып

73. Kries J. Uber den Begriff der objectiven Moqlichkeit und einige Anwendungen desselben.- Leipzig, 1888.-233 p.
74. Таганцев Н.С. Курс русского уголовного право. Общая часть.- М., 1878. - 350 с.
75. Колоколов Г. О соучастии в преступлении.- М., 1881.- 431 с.
76. Таганцев Н.С. Русское уголовное право: В 2 Т: Лекции. Часть общая. //Сост., отв., ред., Н.И.Загородников. Инст., гос-ва и право.- М.: Наука, 1994.- 380 с.
77. Birkmeyer K., Uber Ursachenbegriff und Kausalzusammenhand im strafrecht. Leipzig, 1885. - 397 p.
78. Stephen J. F. A Digest of the Criminal Law, 8 edit., by L.F. Sturqe, London, 1947, 219 p. note 7.
79. Дженкс Э. Английское право (Источ., права. Судоус-во, Судопр-во, Уг., пр., Гр., пр.) Перев. Л.А.Лунц. Пред-е М.М.Исаева, и Л.А.Лунц, (5-12 с).- М.: Юрид., изд-во тип. им. Евг. Соколовой в Лгр., 1947. - 378 с.
80. Кенни К.С. Основы Уголовного права. Пер., с англ. В.И.Каменской. Под ред., и мо вступит., статей Б.С.Никифорова, (с. V-LVII) М.: Изд-во инос., лит. 20-я тип. Союзполиграфпрома, 1949. LVII, 600 с.
81. Miller J. Proximate Cause, "Harward Law Review", 1925, №2, p. 80-93
82. Weite J.B. The Criminal Law and its Enforcement Chicago, 1947. - 499 p. McLaughlin "Harward Law Review", 1925. - №2.- 155-199 p.
83. Green L. Rationale of Proximate Cause.- Kansas, 1927. - 137 p.
84. Сергеева Т.Л. Вопросы виновности и вины в практике Верховного Суда СССР по уголовным делам. Изд., и 2-я тип. Изд-во Акад., наук СССР в Мск., М-Л.: 1950.- 184 с.
85. Реннеберг И . Объективная сторона преступления. //Перев., с нем., под ред., и с предис. А.А.Пионтковского. – М, 1957.- 88 с.
86. Шаргородский М.Д. Некоторые вопросы причинной связи в теории права. // Советское государство и право, 1956. - №7. - С. 38-51.
87. Фойницкий И.Я. Мошенничество по русскому праву, ч.II, СПб, 1871, С. 214-219.
88. Сергеевский Н.Д. О значении причинной связи в уголовном праве. ч. II. Ярославль. – 1880. - 544 с.
89. Кузнецова Н.Ф. Ответственность за приготовление к преступлению и покушение на преступление по советскому уголовному праву. М.: Изд-во Московского унив-та, 1958. - 204 с.
90. Buri M. Yersuch und Kausalitat, Gerichtssaal, 1888. - 420 p.
91. Колоколов Г. К учению о покушении.- М., 1884. - 320 с.

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ.....	3
1-ТАРАУ. ҚЫЛЫМЫСТЫҚ ЖАУАПТЫЛЫҚТЫҢ ТҮСІНІГІ ЖӘНЕ СЕБЕПТІ БАЙЛАНЫСТЫҢ ПАЙДА БОЛУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	
1.1 Қылмыстық жауаптылықтың ұғымы мен ерекшеліктері	7
1.2 Қылмыстық құқық бұзушылық құрамының ұғымы мен белгілері	15
1.3 Қылмыстық құқықтағы себепті байланыстың	
1.4 Қоғамға қауіпті іс - әрекет, қылмыстық құқық бұзушылық зардабы және себепті байланыстың арақатынасы	36
2-ТАРАУ. ҚЫЛЫМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ БОЙЫНША СЕБЕПТІ БАЙЛАНЫСТЫ АНЫҚТАУДАҒЫ ТЕОРИЯЛАР МЕН КӨЗҚАРАСТАР	
2.1 Эквиваленттік теориясы.....	58
2.2 Адекватты себептілік теориясы.....	65
2.3 Шарттар теңсіздігі теориясы.....	69
2.4 "Таяу себеп" теориясы.....	76
2.5 "Қажетті зиян тигізу" теориясы.....	81
2.6 Себепті байланысты анықтаудағы көзқарастар.....	86
3-ТАРАУ. ҚЫЛЫМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ ИНСТИТУТТАРЫНДАҒЫ СЕБЕПТІ БАЙЛАНЫСТЫ АНЫҚТАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ	
3.1 Себепті байланыс және әрекетсіздік.....	98
3.2 Себепті байланыс және қылмыстық құқық бұзушылықтардың көптігі.....	103
3.3 Себепті байланыс және аяқталмаған қылмыстық құқық бұзушылық.....	115
3.4 Себепті байланыс және қылмысқа қатысу.....	
ҚОРЫТЫНДЫ.....	127
ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ.....	136